

پیامدهای کیفری ناظر بر فعالیت‌های کاربران در شبکه اجتماعی اینستاگرام

بابک پور قهرمانی^۱ / سینا جهان‌آرا^۲

تاریخ دریافت مقاله: اسفند ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش نهایی: خرداد ۱۴۰۱

چکیده

با گسترش تکنولوژی و پانهادن اپلیکیشن‌های متعدد ارتباطی در بین مردم، اینستاگرام توانسته است گوی رقابت را از سایر رقبا بر باید و به یکی از محبوب‌ترین اپلیکیشن‌های ارتباطی تبدیل شود. حضور و فعالیت افراد مختلف در شبکه اجتماعی اینستاگرام، بدون در نظر گرفتن شرایط سنی، جنسیتی، فرهنگی و... می‌تواند پیامدهای کیفری را بر جای بگذارد پیامدهایی که کاربران برخی موارد از آن ناآگاه هستند لذا هدف، بررسی پیامدهای کیفری ناظر بر فعالیت‌های کاربران در شبکه اجتماعی اینستاگرام به روش کتابخانه‌ای، تحلیلی و استنتاجی می‌باشد. در پژوهش پیش رو سعی خواهیم کرد، توصیف حقوقی و تحلیل محتوا براساس قواعد منطقی حقوقی بوده تا نتیجتاً به بهترین نظرها رسیده و ابهامات موجود و جایگاه واقعی موضوع را شناخته و ارائه نماییم. همچنین درصدد هستیم طرز ارائه مطالب تحقیق ضمن این که از جنبه‌های نظری برخوردار باشد، جنبه‌های عملی و کاربردی نیز داشته باشد. در واقع در تهیه و گردآوری سعی شده است با بهره گرفتن از روش تحلیلی و منابع کتابخانه‌ای، علی‌رغم منابع محدود در این زمینه، نظرات حقوق‌دانان (داخلی و خارجی) در هر زمینه که مربوط به این عنوان باشد، جمع‌آوری و در حد امکان با رجوع به کتب و مقالات ایشان، موضوعات بررسی شده و همچنین رویه عملی حاکم نیز در آن خصوص بیان شده باشد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که باتوجه به کارکردهای اینستاگرام، اقدامات کاربران در برخی مواقع علیه خود از جمله؛ انتشار تصاویر و یا تجاهر به اعمال حرام و در برخی مواقع علیه دیگران از جمله؛ هتک حیثیت دیگران، اخلال در نظم عمومی، تهدید و اکراه، تبانی برای ارتکاب جرم، دسترسی غیرمجاز و ... می‌باشد که در هر دو مقوله می‌تواند تبعات کیفری را به دنبال داشته باشد. تبعاتی که در برخی قوانین جزایی عام و خاص جرم‌انگاری شده است که مقاله حاضر ضمن بررسی ماهیت و کارکردهای اینستاگرام به پیامدهای کیفری ناشی از فعالیت کاربران در شبکه مذکور می‌پردازد و در تمام ابعاد آن را مورد تحلیل قرار می‌دهد.

واژگان کلیدی: اینستاگرام، شبکه اجتماعی، آثار کیفری، جرائم سایبری.

۱- دانشیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران، (نویسنده مسئول)، پست الکترونیک: pourghahramani@iau-maragheh.ac.ir

۲- کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

مقدمه

بی‌شک با تغییر جامعه، شکل جرائم نیز تغییر می‌کند. در سال ۲۰۱۰، اینستاگرام در درجه اول برای اشتراک‌گذاری عکس‌ها و تصاویر توسط اعضا منتشر شد. اعضا همچنین از اینستاگرام برای جستجوی اطلاعات در مورد افراد دیگر استفاده می‌کنند، زندگی خود را به اشتراک می‌گذارند، و خلاقیت خود را به اعضای دیگر نشان می‌دهند. (Sheldon & Bryant, 2015: 93)

تعداد کاربران فعال اینستاگرام در سراسر جهان ماهانه به یک میلیارد رسیده است، (Statista, 2016) این پلتفرم روزانه بیش از ۵۰۰ میلیون کاربر فعال دارد. (Omnicores, 2019)

طبق آمار به دست آمده بیش از ۵۹٪ از کاربران اینستاگرام بین ۱۸ تا ۲۹ سال سن دارند. در تفاوت اینستاگرام با سایر شبکه‌های اجتماعی می‌توان گفت مردم بیشتر از فیس‌بوک^۱ برای برقراری ارتباط متقابل با دوستان و خانواده در زندگی واقعی استفاده می‌کنند. (Ellison, Steinfield & Lampe, 2007: 1161)

با این حال، در توییتر^۲ و اینستاگرام، گزینه "دوست" وجود ندارد و کاربران فقط می‌توانند دیگران را "دنبال" کنند. توییتر بر متن محور بودن تأکید دارد، اینستاگرام بر به اشتراک‌گذاری تصویر بصری تأکید دارد، و فیس‌بوک اشتراک پست‌های متنی، اشتراک عکس و ... را برای کاربران خود فراهم می‌کند همچنین تنظیمات آن این امکان را به شما می‌دهد تا تعیین کنید به طور خاص چه کسی می‌تواند هر پست را ببیند. (Shane-Simpson, Manago, Gaggi & Gillespie-Lynch, 2018: 287)

بسیاری از این امکانات در فیس‌بوک، اخیراً با کیفیت بهتری در اینستاگرام به وجود آمده است و حتی به جرعت می‌توان گفت که اینستاگرام تازه متولد شده؛ از فیس‌بوک پر قدرت پیشی گرفته است. همه اینها در حالی است که در آوریل ۲۰۱۲، فیس‌بوک با خرید یک میلیارد دلاری اینستاگرام دنیای فناوری را شوکه کرد. در سال ۲۰۱۲، اینستاگرام با موفقیت سریعی در حال رشد بود؛ با چنان سرعتی که فیس‌بوک از وجود آن احساس خطر کرد. با جایگاه اشتراک‌گذاری تصاویر به عنوان هسته اصلی تجربه کاربری فیس‌بوک، زا کربرگ (مالک فیس‌بوک) دچار یک نگرانی منطقی شد که تأثیر رشد و محبوبیت اینستاگرام ممکن است روزی جایگاه فیس‌بوک را به زیر بکشد. اما به جای تلاش برای رقابت با اینستاگرام، فیس‌بوک به این نتیجه رسید که هوشمندانه‌تر خواهد بود، اگر صاحب کل کمپانی به صورت یکجا شود. در مقابل، آثار سوء این‌گونه شبکه‌های اجتماعی را نمی‌توان نادیده انگاشت. فیس‌بوک با وجود امکانات و خدمات ویژه و جدیدی که دارد و با

اینکه کاربران بسیاری را جذب کرده است، اما یکی از تأثیرات منفی‌اش روی روابط بین فردی است. به عنوان مثال مطالعه‌ای در انگلستان نشان داده است که حدود یک‌سوم طلاق‌ها در این کشور با شبکه اجتماعی فیس‌بوک در ارتباط است. (مه‌دوی، ۱۳۹۰)

در هر حال شبکه اجتماعی اینستاگرام در سراسر جهان علی‌الخصوص در ایران از محبوبیت بالایی برخوردار است نکته دیگر این است که برخلاف تلگرام، فیس‌بوک، توییتر، فلک کر و ... این شبکه در ایران فیلتر نیست و قابلیت استفاده برای عموم افراد وجود دارد اگرچه فیلترینگ هوشمند برای اولین بار بر روی این شبکه اجرا شده است.

مزایایی که شبکه اجتماعی اینستاگرام دارد و باعث استقبال بسیار زیاد از آن‌ها شده است، شامل این موارد می‌شود: انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی، شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی، امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها. بر اساس این تعاریف مختلف از رسانه اجتماعی، اینستاگرام نیز می‌تواند این‌گونه تعریف نمود: رسانه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام، رسانه‌هایی هستند که امور تولید ویدئو، صدا، متن یا چندرسانه‌ای در آن توسط کاربران انجام می‌شود و در محیط اجتماعی منتشر و بین هم‌تایان به اشتراک‌گذاری می‌شوند. از موارد دیگر می‌توان به بلاگ، ویکی یا سایت‌های میزبان قطعات ویدئویی اشاره کرد. (Capilano: 2019)

اینستاگرام با دارا بودن قابلیت‌های مختلف می‌تواند باعث بروز جرائم متعددی شود که اگرچه این جرائم برای محیط‌های مجازی تدوین نشده است و استدلال‌های متفاوتی با این نگرش ارائه شده است که: "هرگونه بحث درباره جرم سایبر با مراجعه به مسائل پیچیده جرم‌شناسی و خصوصاً این سؤال که آیا منظور از آن (جرم مجازی) ضرورت شکل جدیدی از جرم است یا مربوط به مباحث نظری جرم‌شناسی است، شروع می‌شود. (مجیدیار، ۲۰۰۵: ۴۰۸)

در فرض بروز جرائم جدید در فضایی جدید، باید دارای قوانین از پیش تعیین شده در حوزه سیاست تقنینی و کیفری شد و با فرض انطباق این دو محیط با یکدیگر، در آن صورت شرایط متفاوت بوده و امکان حکم‌رانی قوانین سنتی بر این‌گونه جرائم وجود خواهد داشت. البته باید خاطر نشان کرد که جرائم سایبری و به طریق اولی شبکه اجتماعی اینستاگرام، یکی از پدیده‌های نوظهوری است که گرچه برخی از جرائم آن شباهت‌هایی با جرائم سنتی دارد، اما تفاوت‌هایی در روش و ماهیت و نوع جرم دارد که از لحاظ جرم‌شناسی و حقوق کیفری پژوهش‌های نوی را می‌طلبد. حال آنکه ناتوانی و ضعف در کشف جرائم مجازی، دلیلی بر نبود آن‌ها نیست. (زررخ، ۱۳۸۸: ۱۴۶)

^۲. Twitter

^۱. Facebook

نرم‌افزار، زمینه استفاده، نوع، نقش و عملکرد و یا کاربرد نرم‌افزار می‌توان به انواع مختلفی تقسیم‌بندی کرد. با توجه به معیارهای گفته شده انواع نرم‌افزارها از حیث فنی آن عبارتند از: ۱- نرم‌افزارهای پایه^۳ ۲- نرم‌افزارهای سیستمی^۴ و همچنین نرم‌افزارها از جهت کاربردی^۵ شامل: ۱- بدافزارها^۶ ۲- ابزارهای تبلیغاتی مزاحم ۳- نرم‌افزار انبارگردانی^۷ ۴- نرم‌افزارهای جانی^۸ ۵- نرم‌افزار پشتیبان و بازیابی اطلاعات^۹ ۶- نرم‌افزارهای پردازش داده‌ها ۷- نرم‌افزارهای شبیه‌سازی و مدل‌سازی می‌باشند که تشریح هر یک خارج از حوصله این تحقیق است و صرفاً به عنوان آن اکتفا می‌شود.

شبکه‌های اجتماعی با قابلیت‌هایی که در اختیار کاربران خود قرار می‌دهند، به اولویت اول کاربران اینترنت تبدیل شده‌اند. یک شخص با طیف وسیعی از افراد در ارتباط است و علائق خود در زمینه‌های مختلف را با آن‌ها به اشتراک می‌گذارد. افراد در رسانه‌های اجتماعی می‌توانند هویتی کاملاً دلخواه داشته باشند و بر پایه همان هویت دلخواه ارتباط مجازی خود را با دیگران گسترش دهند. ظاهر این شبکه‌ها جمع‌گرا است. امروزه تغییرات فرهنگی موجب شده که مردم ترجیح دهند در عین تنهایی، ارتباطات گسترده‌ای هم با جهان پیرامون خود داشته باشند، شبکه‌های اجتماعی این خواسته را فراهم می‌کنند. مفهومی با عنوان شبکه‌های اجتماعی اینترنتی با قالب امروزی اولین بار در سال ۱۹۶۰ در دانشگاه ایلی نویز در ایالت متحده آمریکا مطرح شد. این سایت با ارتقای امکانات خود، کاربران زیادی را جذب کرد و کم‌کم در حال تبدیل شدن به یک ابزار تجارت بود. اما در سال ۲۰۰۰ و بعد از ۳ سال فعالیت، مسدود شد (در سال ۲۰۰۰ فروخته شد و در سال ۲۰۰۱ تعطیل شد). مهم‌ترین علت آن استفاده نادرست کاربران بود که موجب چندین شکایت از سایت شد. (خواجه نصیری طوسی، ۱۳۹۶: ۵۵)

اینستاگرام یکی از شبکه‌های اجتماعی است که از محبوبیت بالایی در سراسر جهان برخوردار است و استفاده از آن طی دهه‌های اخیر افزایش چشم‌گیری داشته است. اینستاگرام توسط کوین سیستم‌روم و مایک کریگر در سال ۲۰۱۰ برای سیستم عامل آی او اس ۱۰ آی‌اواس ساخته شد. ورژن اندرویدی آن دو سال بعد در آوریل ۲۰۱۲ عرضه شد. نسخه تحت وب آن در نوامبر ۲۰۱۲ با امکانات

جرائم رایانه‌ای به دلیل تأثیرات ناگواری که بر جامعه اطلاعاتی و کاربران دارد، برخورد جدی‌تری را از سوی دولت مردان سیاسی و قضایی می‌طلبد. نظارت و فیلترکردن دقیق‌تر و جدی‌تری، چه برای جلوگیری از آسیب امنیتی و چه آسیب‌های فرهنگی را می‌طلبد. (پور قهرمانی، ۱۳۹۵: ۱۱)

مواد مختلف قانون جرائم رایانه‌ای در ارتباط با این موضوع عبارتند از: دسترسی غیرمجاز (۷۲۹ ق.م.ا)، جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی (۷۴۲ و ۷۴۳ ق.م.ا)، هتک حیثیت و نشر اکاذیب (۷۴۶-۷۴۴) و ماده ۷۵۳ قانون مجازات اسلامی بخش جرائم رایانه‌ای. در پایان سؤالات اساسی که در پی‌پاسخ به آن هستیم عبارتند از: حضور و فعالیت اشخاص در اینستاگرام چه پیامدهای کیفی می‌تواند داشته باشد؟ (جدول ۱)

پیشینه پژوهش

ماهیت شبکه اجتماعی اینستاگرام

با کم‌رنگ شدن اهمیت زمان و مکان و بی‌نیازی به مکان مشترک برای برقراری ارتباط، افراد به شکل بسیار آسان‌تری می‌توانند در فضای مجازی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. این شکل جدید برقراری ارتباط موجب تحول در فرهنگ و هویت جوامع می‌شود. (نورمحمدی، ۱۳۸۸: ۳۸)

رای آشنایی با مفهوم اینستاگرام ابتدا لازم است با مفهوم نرم‌افزار آشنا شویم چراکه اینستاگرام یک نرم‌افزار مالکیتی یا نرم‌افزار انحصاری^۱ است و رابطه نرم‌افزار با اینستاگرام را می‌توان یک رابطه عموم و خصوص مطلق دانست.^۲

نرم‌افزار، مجموعه‌ای از برنامه‌های رایانه‌ای، رویه‌ها و مستندات است که انجام کارهای مختلف بر روی یک سیستم رایانه‌ای را برعهده دارد. عبارت "نرم‌افزار" برای نخستین بار توسط جان توکی در سال ۱۹۵۸ مورد استفاده قرار گرفت. در سطح بسیار ابتدایی، نرم‌افزار کامپیوتر، مشکل از زبان ماشین است که شامل گروهی از مقادیر دودویی بوده و دستورالعمل پردازنده را تعیین می‌کند. دستورالعمل پردازنده تغییر بیان از سخت‌افزار کامپیوتر در یک توالی از پیش تعریف شده می‌باشد. (ابراهیم‌زاده، ۱۳۸۹: ۲۹)

نرم‌افزارها را با توجه به معیارهای گوناگون از جمله هدف و مأموریت

^۱. Inventory Management Software

^۲. Utilities Software

^۳. Data Backup and Recover Software

^۴. آی او اس یک سیستم عامل همراه ساخته شرکت اپل است که در ابتدا برای آیفون و آی‌پاد تاج توسعه داده می‌شد، از آن زمان به بعد برای استفاده در سایر دستگاه‌های شرکت اپل مانند آی‌پد و اپل تی‌وی گسترش یافت.

^۱. Proprietary software

^۲. نرم‌افزاری است که در مالکیت انحصاری توسعه‌دهندگان و توزیع‌کنندگان آن قرار دارد و مطابق با موافقت‌نامه‌های نرم‌افزاری نمی‌توان آن‌ها را تکثیر و توزیع کرد.

^۳. Programming Software

^۴. System Software

^۵. Application Software

^۶. Malware

از طریق تنظیمات اینستاگرام، به عموم افراد این اجازه داده شود که محتویات داخل صفحه را مشاهده کنند. همچنین کاربران می‌توانند در زیر هر پست نظرات خود را نسبت به آن پست بنویسند که البته این قابلیت زمانی وجود دارد که صاحب صفحه امکان نظر دادن را باز گذاشته باشد.

«لایک» **کردن یا پسندیدن:** «لایک» به معنی دوست داشتن و یا پسندیدن است. زمانی که شما یک پست را در اینستاگرام «لایک» می‌کنید در واقع علاقه خود را نسبت به آن پست از طریق عمل لایک کردن نشان می‌دهید. امروزه ما "عبارت لایک داری و یا بیگ لایک" را زیاد از اطرافیانمان و افراد گوناگونی می‌شنویم (Dedić & Stanier, 2017: 285) معمولاً زمانی که ما کاری را که آن‌ها دوست دارند و یا باب‌میلشان باشد انجام بدهیم از این عبارت استفاده می‌کنند. پس با این اوصاف دریافتیم عمل لایک کردن پست‌های اینستاگرامی فیدبک علاقه ما نسبت به محتوا و مفهوم پست به اشتراک گذاشته شده است. یکی از پارامترهای جذاب اینستاگرام قابلیت لایک کردن است. همان‌گونه که ذکر شد برخی از ویژگی‌های چنین شبکه‌های اجتماعی دادن اعتبار و شهرت کاذب برای افراد مختلف می‌باشد. داشتن لایک‌های زیاد برای هر پست از دغدغه‌های اصلی کاربران به خصوص کاربران جوان شده است که در این راه نیز هزینه‌های زیادی متحمل شده‌اند.

«استوری» **کردن («استوری» گذاشتن):** یکی از تغییرات مهم اینستاگرام که در سال ۲۰۱۷ به این برنامه اضافه شد، قابلیت «استوری» گذاشتن برای کاربران بود. استوری که با اضافه کردن محتوا بر آن، در بالای صفحه اینستاگرام دنبال‌کنندگان ظاهر می‌شود و این امکان را به کاربران می‌دهد تا به مدت ۲۴ ساعت مطالب، تصاویر و فیلم‌های موردعلاقه را با دیگران هم‌رسانی کنند. این قابلیت اینستاگرام که می‌تواند هر استوری را به مدت ۱۵ ثانیه به نمایش بگذارد، با استقبال بسیار خوبی همراه بود و شاید بتوان گفت در بین قابلیت‌های این برنامه، میزان محبوبیت استوری با پست‌های اینستاگرام به یک اندازه باشد. اما از بین رفتن موارد آپلود شده در استوری پس از انقضای مدت آن می‌تواند خطرات و آسیب‌هایی را به همراه داشته باشد که در ادامه به بررسی آن‌ها خواهیم پرداخت.

یکی از چالش‌های پیشروی تحقیق، مجازی بودن این فضا می‌باشد که در حالت کلی آثار مجرمانه متفاوتی با فضای حقیقی خواهد داشت که نیازمند بررسی و تحقیق است. از دیگر مسائل مهم، از بین رفتن محتوای مجرمانه پس از انقضای مدت ۲۴ ساعت به طور خودکار می‌باشد که در نتیجه آن، کار برای مجریان قانون سخت‌تر

کم‌تر در اختیار کاربران قرار گرفت و سپس در ماه آوریل ۲۰۱۶ برای سیستم عامل ویندوز موبایل نسخه‌ای عرضه شد. (عبدالهی نژاد و مجلسی، ۱۳۹۷)

کارکردهای اینستاگرام: با توجه به امکانات و قابلیت‌های پیش‌بینی شده، شبکه اجتماعی اینستاگرام کارکردهای مختلفی دارد که ذیلاً به بررسی هر یک می‌پردازیم:

«فالور» و «فالوینگ»: یکی از قابلیت‌های اینستاگرام دنبال‌کردن^۱ یا همان «فالو» می‌باشد. هرگاه کسی صفحه اینستاگرام دیگری را دنبال کند «فالور» یا دنبال‌کننده و چنانچه صفحه اینستاگرام دیگری دنبال شود «فالوینگ» یا دنبال شونده گفته می‌شود. این ویژگی یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های اینستاگرام است که توجه شرکت‌های بزرگ و افراد معروف و حتی انسان‌های عادی را نیز به خود جلب کرده است. داشتن «فالورهای» زیاد می‌تواند باعث تبلیغ یک شرکت و یا شهرت یک شخص باشد. افراد مختلف برای داشتن دنبال‌کننده‌های زیاد تلاش‌های بسیاری می‌کنند و شاید هزینه‌های میلیونی در این راه صرف می‌کنند. این ویژگی باعث رونق اقتصادی بسیاری از شرکت‌های بزرگ شده است. همچنان که فعالیت‌های بازاریابی و تبلیغاتی در آن از محبوبیت بالایی برخوردار است. مطالعه‌ای که توسط سیمپلی مرسو انجام شده است نشان داد که ۵۴ درصد شرکت‌های دارای مارک‌های معروف جهانی اکنون از اینستاگرام استفاده می‌کنند و یا طبق تحقیقات انجام شده توسط جاکپات، مشخص شد که بیشتر کاربران از اینستاگرام برای خرید آنلاین استفاده می‌کنند. (khoirinia, & sisprasodjo, 2018:133)

اما در مقابل داشتن دنبال‌کنندگان زیاد یکی از معضلات اجتماعی و فرهنگی امروز را پدید آورده است. چه بسیار افرادی که بدون هیچ علم و هنری میلیون‌ها دنبال‌کننده دارند و به شهرت‌های مضحک رسیده‌اند. معاونت در افساد فی‌الارض، تشویش به فساد از طریق تشویق جوانان به اباحه‌گری، توهین به مقدسات از طریق توهین به حجاب و تحصیل مال نامشروع از جمله اتهاماتی است که متوجه این‌گونه افراد شده است.

پست کردن و «کامنت» گذاشتن: اینستاگرام این امکان را برای کاربران خود فراهم کرده تا بتوانند موارد مورد علاقه خود را با دیگران به اشتراک بگذارند. این اشتراک‌گذاری با توجه به تنظیماتی که در آن تعبیه شده است به کاربر خود این امکان را می‌دهد در صورت خصوصی بودن صفحه^۲، تنها پست‌ها برای دنبال‌کنندگان او به نمایش گذاشته شود و با عمومی کردن صفحه^۳

^۱. Public page

^۱. Follow

^۲. personal page

استوری زنده یا «لایو»: پس از استقبال بی‌نظیر از استوری اینستاگرام، گردانندگان این برنامه به فکر ایجاد قابلیت شدند که بتوان از طریق آن با سایر کاربران به صورت زنده ارتباط برقرار کرد. اگرچه قابلیت تماس تصویری در سایر برنامه‌ها و حتی در خود اینستاگرام قبل از این وجود داشت. اما این ویژگی که همه دنبال‌کنندگان بتوانند به صورت زنده شاهد ویدئوی زنده کاربران دیگر باشند تقریباً بی‌سابقه بود. نو بودن این فناوری در عصر امروز و علاقه مجرمان فضای سایبری و شبکه‌های اجتماعی به این قابلیت و همچنین نگرش متفاوت جوامع، در استفاده از سایت‌های شبکه‌های رسانه‌های اجتماعی، اصول آینده قانون را قطعاً به چالش خواهد کشید. (Cocozza, 2015: 371)

در لایو اینستاگرام، کاربر با اتصال^۱ به اینترنت و ورود به صفحه شخصی خود این امکان را خواهد داشت که به صورت زنده موارد مورد علاقه خود را با دیگران در میان بگذارد. آنی بودن این اتفاق و قطع شدن ارتباط پس از خروج از ارتباط زنده، یکی از معضلاتی است که می‌تواند آسیب‌های جدی بر مردم علی‌الخصوص قشر آسیب‌پذیر جامعه همچون کودکان و نوجوانان وارد آورد همان‌گونه که در استوری اینستاگرام گذشت، لایو اینستاگرام نیز می‌تواند در صورت وجود محتویات مجرمانه برای شخص صاحب صفحه مسئولیت‌های کیفی به بار بیاورد. البته علاوه برداشتن عنصر معنوی و قصد و آگاهی که از اولیه‌های حقوق هستند باید قابلیت انتساب آن عمل به شخص صاحب صفحه نیز وجود داشته باشد. با این توضیح که در مورد آثار کیفی بین شخص حقیقی و حقوقی در راستای استفاده از این شبکه مجازی وجود ندارد. (Lundell, 2015: 24).

جرم‌انگاری، در واقع رویکردهایی است که قانون‌گذار، در قبال انواع نرم‌افزارها داشته و خطراتی که یک نرم‌افزار ممکن است برای حاکمیت یا جامعه داشته باشد (اصلاهی، ۱۳۸۴: ۵۱)، از طریق قانون‌گذاری، جرم یا تخلف تلقی می‌کند و برای آن مجازات تعیین می‌نماید. این اقدامات تنها شامل اینستاگرام نبوده و ممکن است در انواع نرم‌افزارها نیز وجود داشته باشد. حتی دولت‌ها نیز گاهاً برای به رخ کشیدن قدرت سایبری خود دست به این اقدامات می‌زنند.^۲ (شکل ۲)

آثار کیفی مترتب بر اقدامات شخصی کاربران اینستاگرامی
گاهاً می‌توان مرتکب و بزه دیده را یک شخص تصور نمود و به عبارتی یک شخص با اعمال خود می‌تواند آسیب‌هایی را علیه خود وارد آورد. شکسته شدن حریم‌های شخصی و عدم ترس و واهمه

و ادله اثبات را پیچیده‌تر خواهد کرد. در اینجا سؤالاتی که پیش می‌آید این است که آیا می‌توان قائل به دیدگاه‌های جرم‌شناسانه در خصوص فضای اینستاگرام بود؟ آیا استوری کردن، با محتوای مجرمانه جرم محسوب می‌شود؟ مؤلفه‌های مربوط به محتوای مجرمانه چیست؟ آیا با زایل شدن محتوای مجرمانه پس از انقضای مدت مذکور همچنان آثار کیفی بر شخص منتشرکننده وجود خواهد داشت؟ اگر محتوای مجرمانه از طریق استوری کردن منتشر شود اما کسی آن را مشاهده نکند و یا شخص، دنبال‌کننده یا دنبال‌شونده‌ای در صفحه شخصی خود نداشته باشد آیا باز پیگرد قانونی خواهد داشت؟ همچنین باید در این تحقیق به این سؤال پاسخ داده شود که آیا استوری کردن پست یا استوری دیگران در صفحه شخصی خود با استوری کردن یک محتوای ابداعی تفاوتی در آثار مجرمانه خواهد داشت و به عبارتی هرگاه شخص، صرفاً باز نشر دهنده یک استوری یا پست دیگری باشد برای او همان آثاری بار می‌شود که برای شخص اصلی حاکم است؟

اشکال مختلف استوری گذاشتن: استوری کردن در اینستاگرام در حالت‌های مختلف زیر قابل تصور است:

الف) استوری کردن استوری دیگران: در این حالت صاحب یک صفحه، استوری یک کاربر دیگر را که در صفحه خود مطلب، تصویر، فیلم یا هر چیز دیگری را که به اشتراک گذاشته است مجدداً با اسم استوری کننده اول به اشتراک می‌گذارد.

ب) استوری کردن پست دیگران: پستی که یک فرد در صفحه شخصی خود به اشتراک گذاشته است، توسط شخص دیگر استوری می‌شود. تفاوت قسمت اول با قسمت دوم در این است که استوری بعد از مدت ۲۴ ساعت زایل می‌شود؛ بنابراین پس از اتمام مدت مذکور در استوری کننده اول، استوری خودبه‌خود در صفحه نفر دوم هم حذف خواهد شد همچنان که صاحب صفحه اول می‌تواند زودتر از موعد مذکور این اقدام را انجام دهد و استوری را حذف کند که در این حالت نیز همان اتفاق رخ می‌دهد و استوری نفر دوم حذف می‌شود.

ج) استوری با محتوای ابداعی: در حالت سوم، شخص صاحب صفحه استوری که به اشتراک می‌گذارد حالت ابداعی داشته و محتوای آن تنها توسط صاحب صفحه استوری شده است؛ به عبارتی یک مطلب، تصویر، فیلم و یا هر چیز دیگری که بدون ارجاع به صفحه یا سایت دیگری باشد می‌تواند در این عنوان جای بگیرد.

قابلیت‌های استوری (شکل ۱)

^۱. Connection

^۲. نام ارتش سایبری ایران زمانی بر سر زبان‌ها افتاد که در اولین حمله، سایت توئیتر

را مورد حمله قرار داد و در پیامی که در سایت قرار داده بود، از حمایت از اغتشاش در ایران توسط توئیتر انتقاد کرده بود. درباره این گروه اطلاعات چندانی در دسترس نیست، اما برخی منابع احتمال وابستگی آن به دولت ایران را مطرح کرده‌اند.

انتشاردهنده مطالب مجرمانه توسط خود شخص و با میل و اراده وی، با اشخاصی که محتوای مجرمانه آن‌ها فاش می‌شود تفاوتی نداشته باشد به عنوان مثال هرگاه یک فرد تصاویر شخصی خود را بدون رعایت شئون اسلامی در فضای مجازی همچون اینستاگرام منتشر کند در حقیقت عملاً شاهد انتشار محتوای مجرمانه توسط خود شخص بوده‌ایم در حالی که این عمل ممکن است توسط شخص دیگری رخ دهد؛ انتشار عکس‌های شخصی در شبکه‌های اجتماعی توسط خود شخص که چندین هزار دنبال‌کننده دارد و افشای این تصاویر در سطح گسترده توسط دیگری، تفاوتی در عمل حاصل نمی‌کند. البته فارغ از عناوین مجرمانه دیگری که ممکن است برای شخص دوم بار شود. همچنان که ماده ۷۴۵ قانون مجازات اسلامی در این خصوص بیان حکم کرده است.^۱ در کشورهای اروپایی انتشار تصاویر شخصی دیگران بدون موافقت شخص تصویر شده تعریف شده است که اصولاً هدف مجرمان اغلب تحقیر، ارباب، سیاه‌نمایی و بدنامی قربانی یا سرگرمی و سود است. از جمله آثار مخرب جرائم رایانه‌ای، به ویژه جرائم مرتبط با محتوا، به وجود آمدن انحرافات جنسی و اختلالات جنسی است. اینترنت به دلیل رویکرد آزاد اندیشی در روابط جنسی از سوی گردانندگان اصلی آن و نگرش تجاری نسبت به مسائل جنسی موجب پدید آمدن پدیده کثیفی به نام هرزه‌نگاری و هنر پلید و شهوانی و رواج سرسام‌آور آن گردید که مرزهای اخلاقی را در هم می‌شکند و تهدیدی برای فرهنگ‌ها، به ویژه فرهنگ‌های دینی، چون فرهنگ اسلامی است. رجوع به اینترنت به واسطه برخی نرم‌افزارهای فیلترشکن برای دسترسی به مطالب مستهجن، صرفاً به افراد ناپه‌نجان خلاصه نمی‌شود و حجم قابل توجهی از مراجعان را افراد طبیعی شکل می‌دهند. نکته‌ای که در این‌جا حائز اهمیت است این مسأله می‌باشد که فیلتر برخی از نرم‌افزارها و شبکه‌های اجتماعی که قابلیت استفاده عموم افراد را داشت، متأسفانه از قیاحت این مسأله کاسته و باعث شده است فیلتر شکن در ایران علی‌الخصوص در چند ماهه اخیر آن معنای بد پیشین خود را نداشته باشد؛ که این مسأله امری نگران‌کننده بوده و لازم است دولت و مقنن قدری سنجیده عمل کنند تا بعدها پشیمانی به بار نیآورد. در این راستا در ۲۱ نوامبر سال ۲۰۱۶ یک اعلامیه کتبی در مورد مبارزه با آزار و اذیت اینترنتی و انتشار پورنوگرافی توسط پارلمان اروپا صادر شد پارلمان کشورهای عضو را تشویق می‌کرد تا تمام اقدامات لازم، از جمله اقدامات کیفی را در صورت لزوم، علیه

کاربران از این مسأله باعث بروز نگرانی‌ها و از جمله نظرات مختلف شده است. در متن استفاده از شبکه‌های اجتماعی مانند هر رابطه اجتماعی جدید دیگری دیالکتیکی جاری است. این دیالکتیک در آغاز هر رابطه میان خود افشاری از یک سو، و حفظ حریم خصوصی از سوی دیگر را نمایان خواهد کرد. در حل این تناقض مطمئناً برخورداری افراد از سواد حریم خصوصی آنلاین به آن‌ها کمک خواهد کرد. (سیاسی‌راد، بیچرانلو، ۱۳۹۶: ۱۲۷)

وضعیت پرمخاطره حضور و استفاده گسترده افراد کم سن یا جوان از این‌گونه محیط‌هاست. همچنین هدف‌گیری افشار مختلف در جهت نقض قوانین و مقررات و راه‌اندازی کمپین‌های مختلف در محیط اینستاگرام مانند کمپین کشف حجاب (چهارشنبه‌های سفید) که طبق تحقیقات به عمل آمده در راستای رسیدن به دموکراسی غربی بر مبنای نفی سنت حاکم (مسعودی، ۱۳۹۷: ۱۴۰)، از جمله این‌هاست. رشد چشم‌گیر استفاده از اینستاگرام توسط دانشگاهیان و دانش‌آموزان با هدف رفع نیازهای خود از جمله نیازهای شناختی، نیازهای اطلاعاتی، نیازهای اجتماعی و نیازهای سرگرمی باعث بروز نگرانی‌های دیگری نیز در این زمینه شده است که از عوارض آن اعتیاد به این شبکه اجتماعی است. (Ponnusamy, , (Iranmanesh, Foroghi & Sean Hyun, 2020: 14 از دیگر مسائل قابل‌بحث در این حیطه، کارکرد رسانه‌ای این فضا و اصول حاکم بر رسانه است که برای اعمال ارکان تحقق مسئولیت از جمله مسئولیت مدنی، باید مورد توجه قرار گیرد (ملکوتی، ۱۳۹۹: ۱۵۵). آثار و عوارض مرتبط با این موضوع ذیلاً بررسی می‌شود.

انتشار اطلاعات یا تصاویر شخصی: جذابیت‌های جریان آزاد اطلاعات و امکاناتی که فن‌آوری‌های نوین در اختیار طیف گسترده کنشگران قرار می‌دهند، بسیاری از مقاومت‌های اولیه را در هم می‌شکند و چالش‌های بزرگی را در حوزه‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی پیشروی دولت‌ها قرار می‌دهد. (Ferdinand, 2000: 19)

اطلاعات شخصی، همان اطلاعات خصوصی و محرمانه شخص است. وارد کردن یا در اختیار گذاشتن این اطلاعات که به تعبیری خوداظهاری نیز نام‌گرفته است (تاجیک‌اسماعیلی و میزبانی، ۱۳۹۹: ۲۸)، می‌تواند حاوی اطلاعات درست یا غلط باشد. خوداظهاری کاربران در اینستاگرام با افشای این محتوا توسط دیگران متفاوت است البته هرچند که در کشور اسلامی ایران این تفاوت برخلاف کشورهای اروپایی چندان نیست. وجود برخی اصول و مؤلفه‌های اسلامی و فقهی از این منظر باعث شده است که در عمل بین

^۱ ماده ۷۴۵ قانون مجازات اسلامی: «هر کس به وسیله سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی صوت یا تصویر یا فیلم خصوصی یا خانوادگی یا اسرار دیگری را بدون رضایت او جز در موارد قانونی منتشر کند یا دسترس دیگران قرار دهد، به نحوی

که منجر به ضرر یا عرفاً موجب هتک حیثیت او شود، به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا چهار میلیون (۴۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.»

۳۳ آبان سال ۱۴۰۰ و در راستای جرم‌انگاری دایر یا اداره‌کنندگان فضای قماربازی، شرط‌بندی یا بخت‌آزمایی، محیط حقیقی و مجازی در کنار هم قرار گرفته و این امر نشان‌دهنده توجه بیشتر نمایندگان مجلس به محیط مجازی با توجه به خطرات آن می‌باشد.

آثار کیفری مترتب بر اقدامات کاربران اینستاگرامی

علیه دیگران: فناوری‌های جدید، فرصت‌های جدیدی را برای مجرمان پدید می‌آورد و فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی، جرائم اطلاعاتی و ارتباطاتی را به دنبال دارد. منظور از جرائم جدید هم اشکال جدید جرائم قدیمی و هم جرائم بی‌سابقه است که فقط در محیط رایانه‌ای امکان بروز دارد. (باستانی، ۱۳۹۰: ۸۹)

در ماه‌های اخیر، شیوع ویروس کرونا و انتشار جهانی آن باعث تغییر ارتباطات مردم در این برهه زمانی شده است. وجود این بیماری منحوس در سطح جهانی، باعث شد بسیاری از مردم به تکنولوژی روی بیاورند و از طریق تماس تصویری، لایو زنده اینستاگرام یا با استفاده از انواع نرم‌افزارهایی همچون واتس‌آپ، اسکایپ، تلگرام و حتی برنامه‌های داخلی کشور همچون برنامه با هم، شاد و ... با یکدیگر در ارتباط باشند. به واسطه وجود اینترنت و نرم‌افزار است که می‌توان در فضای مجازی با هم‌نوعان خود ارتباط برقرار کرد. آموزش مجازی ایجاد کرد و هزاران اقدام دیگر تا چرخه گیتی بازنايستد. وجود ارتباطات بی‌حدوخصر می‌تواند باعث بروز جرائم و سوءاستفاده‌های مختلف شود. فضای اینترنت و رایانه آن چنان از اهمیت مهمی برخوردار است که گاه می‌توان حتی از نص قانون‌گذار در مواقعی دریافت؛ به عنوان مثال ما می‌دانیم معاونت در خودکشی جرم نیست اما به استناد به ماده ۱۵ قانون جرائم رایانه‌ای معاونت در خودکشی از طریق سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده، توسط قانون‌گذار جرم‌انگاری شده است و یا در بند «ج» ماده ۲ کنوانسیون حقوق کودک، با پورنوگرافی کودکان مخالفت صورت گرفته است. ده سال پس از تصویب کنوانسیون حقوق کودک توسط سازمان ملل در سال ۱۹۸۹م؛ یعنی در سال ۱۹۹۹م، گردهمایی جهانی تحت

این‌گونه موارد انجام دهند (Ryan, 2018: 2-20)، بنابراین صرف انتشار در شبکه‌های مجازی جرم محسوب می‌شود و افشای آن توسط دیگری، رافع مسئولیت منتشرکننده اصلی نیست. ممکن است یک فرد تصاویر شخصی خود را در یک شبکه مجازی نظیر اینستاگرام، در حالتی انتشار دهد که شخصی در صفحه شخصی وی وجود ندارد و صرفاً این انتشار را برای مشاهده خود انجام می‌دهد و یا ممکن است بستگانی که شرعاً مجاز هستند در صفحه وی حضور داشته باشند که در این صورت به نظر نمی‌رسد صرف انتشار این تصاویر در شبکه‌های مجازی عنوان مجرمانه به خود بگیرد. در ماده ۷۴۲ قانون مجازات اسلامی نیز محتویات مستهجن را جرم‌انگاری نموده است و در آن سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده را وسیله ارتکاب جرم معرفی نموده است.^۱ البته بعید به نظر می‌رسد انتشار تصاویر شخصی بدون رعایت شئون اسلامی را محتویات مستهجن قلمداد کرد. همچنان که در تبصره این ماده، قانون‌گذار به تعریف آن برآمده است.^۲

تجواهر به استعمال مشروبات الکلی و قماربازی در

اینستاگرام: یکی از آسیب‌های شبکه مجازی اینستاگرام، نفوذ فرهنگ‌های غلط غربی از جمله ترویج و عادی‌سازی اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی، مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی، قماربازی و تبلیغ سایت‌های شرط‌بندی می‌باشد. در همین شبکه‌های مجازی به راحتی در حین استعمال مشروبات الکلی یا قماربازی، اقدام به تهیه فیلم و انتشار آن از طریق استوری یا لایو اینستاگرام می‌کنند. لازم است برای مقابله با این‌گونه جرائم قوانین سخت‌گیرانه‌تری تدوین شود تا روزانه شاهد رفتارهای غلط برخی کاربران نباشیم. اگرچه قانون‌گذار در فصل بیست و هشتم قانون مجازات اسلامی در مواد ۳۷۰۱ و ۴۷۰۵ قانون مجازات اسلامی به این امر اشاره داشته است لکن هنگامی که این اعمال در فضای اینستاگرام یا دیگر شبکه‌های اجتماعی واقع شود، قطعاً آسیب بیشتری از فضای حقیقی متوجه جامعه خواهد بود. در مصوبات اخیر مجلس شورای اسلامی در تاریخ

ماده اگرچه صراحتاً به محیط‌های مجازی اشاره نشده است اما می‌توان محیط اینستاگرام را نیز نوعی «مکان» یا «مجمع» عمومی دانست.

۴. ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی: «قمار بازی یا هر وسیله‌ای ممنوع و مرتکبین آن به یک تا شش ماه حبس یا تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم می‌شوند و در صورت تجاهر به قماربازی به هر دو مجازات محکوم می‌گردند». در این ماده اولاً تصریح قانون‌گذار به «با هر وسیله‌ای» کار ما را آسان نموده است؛ مطمئناً انجام عمل قمار بازی در محیط اینستاگرام توسط سیستم‌های رایانه‌ای، مشمول این ماده خواهد بود ثانیاً از آنجایی که عمده این اقدامات در اینستاگرام، عالماً و عامداً و با قصد «تجاهر» انجام می‌شود، ممکن است هر دو مجازات را نیز در پی داشته باشد.

۱. ماده ۷۴۲ قانون مجازات اسلامی: «هر کس به وسیله سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده محتویات مستهجن را منتشر، توزیع یا معامله کند یا به قصد تجارت یا افساد تولید یا ذخیره یا نگهداری کند، به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد».

۲. تبصره ۴ ماده ۷۴۲: «محتویات مستهجن به تصویر، صوت یا متن واقعی یا غیر واقعی یا متنی اطلاق می‌شود که بیانگر برهنگی کامل زن یا مرد یا اندام تناسلی یا آمیزش یا عمل جنسی انسان است».

۳. ماده ۷۰۱ قانون مجازات اسلامی: «هر کس متجاهراً و به نحو علن در اماکن و معابر و مجامع عمومی مشروبات الکلی استعمال نماید، علاوه بر اجرای حد شرعی شرب خمر به دو تا شش ماه حبس تعزیری محکوم می‌شود». در این

ضربه‌های حیثیتی و اقتصادی سنگینی بر اشخاص مختلف وارد کند. در شبکه‌های اجتماعی مجازی همچون اینستاگرام نیز انتشار شایعات و اخبار دروغ به راحتی ممکن خواهد بود. موضوعی که در اینجا قصد داریم بدان بپردازیم مربوط خواهد بود به انتشار اخبار کذب و هتک حیثیت در استوری اینستاگرام. همچنان که در بیان انواع استوری‌های اینستاگرام گذشت بیان شد، استوری ممکن است یا به صورت ابداعی و یا نشئت‌گرفته از پست یا استوری دیگران باشد و با ضربه‌زدن روی همان پست یا استوری ما را به صفحه منتشرکننده اصلی ارجاع دهد. در اینجا به این سؤال پاسخ خواهیم داد که آیا این دو در عمل با هم تفاوتی دارند؟ به عبارتی منتشرکننده اصلی و فرعی عملاً با هم تفاوتی دارند؟ آیا در این مورد ملزم به تبعیت از قانون مجازات اسلامی هستیم یا قانون مطبوعات؟ انتشار اخبار کذب یا وجود محتوای مجرمانه، برای خبرگزاری‌ها یا نشریات، باعث ایجاد مسئولیت کیفری اعم از مادی و معنوی خواهد بود. همان گونه که گاهاً مطبوعات اقدام به انتشار اخبار کذب به نقل از سایر مطبوعات انجام می‌دهند، ممکن است برخی در فضای اینستاگرام اقدام به انتشار استوری، پست یا لایو دیگران، با نام خود منتشرکننده نمایند. با رجوع به مواد مختلف قانون مجازات اسلامی در می‌یابیم که صرف انتشار برای شخص منتشرکننده مسئولیت‌آور است و بین منتشرکننده اصلی و فرعی تفاوتی نیست. این در حالی است که بین شخصی که فیلم یا صوت یا تصویر دیگری را تعبیر یا تحریف و سپس منتشر می‌کند با شخصی که به این موارد علم داشته و باین وجود منتشر می‌کند نیست.^۱

همچنین نشر اکاذیب خواه رأساً صورت بگیرد یا به عنوان نقل قول از شخص دیگر، تفاوتی نخواهد داشت.^۲

این اعمال صرفاً شامل استوری و پست اینستاگرام نمی‌شود و می‌تواند در مورد «فوروارد» کردن متن، صوت یا تصویر دیگری نیز وجود داشته باشد. در این حالت نیز ما هم شاهد منتشرکننده اصلی و هم منتشرکننده فرعی در قالب فوروارد پیام خواهیم بود.

انتشار محتوا در فرض بازدید و عدم بازدید دیگران:

چنانچه شخص برخلاف شئون اسلامی مطلب، تصویر، فیلم و یا هر چیز دیگری را منتشر کند لکن فرد دیگری آن را مشاهده نکند خواه این عدم مشاهده به علت حذف سریع آن توسط صاحب

عنوان: «کارشناسی برای حمایت کودکان در برابر سوءاستفاده جنسی از طریق اینترنت» برگزار گردید که منجر به صدور قطعنامه‌ای شد که در آن آمده است: «هر چه اینترنت بیشتر توسعه پیدا کند، کودکان بیشتر در معرض محتویات خطرناک آن قرار خواهند گرفت. فعالیت‌های مجرمانه مربوط به فحش‌های کودکان و پورنوگرافی آنان که از طریق اینترنت مورد سوءاستفاده واقع می‌شوند، اکنون از مسائل حاد به شمار می‌رود. اگرچه سودمندی‌های اینترنت از زبان‌های بالقوه آن بیشتر است، در عین حال نباید از شناخت خطرات آن، غفلت کرد. در صورتی که برای مقابله با این خطرات اقدامی صورت نگیرد، تهدیدهای سنگین آن بر کودکان باقی خواهد ماند و سبب بازداری از کاربرد صحیح اینترنت در آینده خواهد شد» و یا قانون محافظت از حریم خصوصی آنلاین کودکان (کوپا) به منظور جلوگیری از جمع‌آوری آگاهانه هرگونه اطلاعات در مورد کودکان کمتر از سیزده به ارائه‌دهندگان خدمات آنلاین، در سال ۱۹۹۸ تصویب شد. (Cocoza, 2015: 377)

علاوه بر اینکه بزه‌دیدگی ناشی از اعمال دیگری است نیاز است مقنن در راستای ایجاد شبکه‌های اجتماعی هدفمند که در عین کارآمدی از مقبولیت هم برخوردار باشد بکوشد. البته این مسئولیت را تنها نمی‌توان بر دوش قانون‌گذار قرار داد چراکه قبل از تبیین قانون کارآمد، نیازمند ایجاد فرهنگ مناسب در جامعه و بهبود زیرساخت‌های اجتماعی خواهیم بود و همه اینها در سایه پیوند جوامع و اقشار مختلف همچون گروه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ... در جهت ایجاد آموزش‌های لازم برای کاهش بزه‌دیدگی می‌باشد. اگرچه در این راستا شاهد اقدامات مثبتی از سوی مقنن بوده‌ایم از جمله این اقدامات می‌تواند مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی، شماره ۵۹ مورخ ۱۰ دی سال ۸۱، باشد که کمیته‌ای تحت عنوان «کمیته تعیین مصادیق پایگاه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای غیرمجاز» برای بررسی و احراز مصادیق فعالیت‌های غیرمجاز در عرصه سایبر تشکیل شد تا اعمال فیلترینگ با توجه به جمیع جهات فرهنگی، امنیتی و غیره مورد بهره‌برداری قرار داده شود. (زرگر، ۱۳۸۵: ۲۱۱)

هتک حیثیت و نشر اکاذیب در استوری اینستاگرام: انتشار مطالب خلاف واقع ممکن است آثار سوئی را به دنبال داشته باشد و

۱. ماده ۷۴۴ قانون مجازات اسلامی (اصلاحی سال ۱۳۹۹): «هر کس به وسیله سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی، فیلم یا صوت یا تصویر دیگری را تغییر دهد یا تحریف کند و آن را منتشر یا با علم به تغییر یا تحریف منتشر کند، به نحوی که عرفاً موجب هتک حیثیت او شود، به حبس از چهل و شش روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.»

۲. ماده ۷۴۶ قانون مجازات اسلامی: «هر کس به قصد اضرار به غیر یا تشویش

اذهان عمومی یا مقامات رسمی به وسیله سامانه رایانه‌ای یا مخابراتی یا مخابراتی یا مخابراتی را منتشر نماید یا در دسترس دیگران قرار دهد یا با همان مقاصد اعمالی را بر خلاف حقیقت، رأساً یا به عنوان نقل قول، به شخص حقیقی یا حقوقی به صریح یا تلویحی نسبت دهد، اعم از اینکه از طریق یادشده به نحوی از انحاء ضرر مادی یا معنوی به دیگری وارد شود یا نشود، افزون بر اعاده حیثیت (در صورت امکان)، به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.»

مذهبی در ماده ۵۱۳ و ۵۱۴ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات جرم‌انگاری شده است. تشدید مجازات را نیز می‌توان با توجه به آثار و عواقب جبران‌ناپذیر این جرم توجیه کرد (قدسی ۱۳۹۰: ۵۰)؛ بنابراین علاوه بر اینکه توهین و افترا می‌توانند در لایو زنده اینستاگرام محقق شود، با استوری کردن استوری دیگران، پست کردن یا استوری کردن لایو دیگران نیز در صورت توهین‌آمیز بودن یا نسبت دادن جرمی به شخصی، برای صاحب صفحه قابلیت پیگرد خواهد داشت و در عمل تفاوتی بین پست کردن یا استوری گذاشتن استوری یا لایو دیگران در صفحه، با استوری‌ها و پست‌های ابداعی که برای اولین بار منتشر می‌شود وجود نخواهد داشت. در ماده ۶۹۷ ق.م.ا، ذیل مبحث جرم افترا نیز عبارت "به هر وسیله دیگر" امکان تحقق جرم افترا در فضای اینستاگرام و قابلیت شمول این ماده در استوری و لایو اینستاگرام را محقق کرده است.^۲

اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرم در اینستاگرام

با توجه به ماهیت اجتماعی بودن در اینستاگرام، این پرسش مدنظر است که آیا وسیله "اجتماع و تبانی کردن" برای قانون‌گذار قابل توجه است؟ مواد ۶۱۰ و ۶۱۱ ق.م.ا که اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرم را تصریح داشته آیا شامل شبکه‌های اجتماعی مجازی نیز خواهد شد؟ به نظر نگارندگان با توجه به نقص این دو ماده و با عنایت به قانون جرائم رایانه‌ای، شاید بتوان این دو ماده را مشمول جرائم شبکه‌های مجازی نیز دانست. چرا که رایانه و فضای اینستاگرام وسیله‌ای با اراده انسان برای ارتکاب این عمل می‌باشد و وسیله در تحقق جرم دخالت ندارد همچنان که الفاظی که به صورت مجازی عرضه می‌شوند از انسان صادر می‌شوند نه از وسیله. (بای و پور قهرمانی ۱۳۸۸: ۲۷۷)

هدف قانون‌گذار جرم‌انگاری ناظر بر اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرم می‌باشد و وسیله برای مقنن مهم نیست.

صفحه باشد یا دنبال‌کننده‌ای نداشته باشد، آیا صرف انتشار جرم محسوب می‌شود؟ با رجوع به فرهنگ فارسی دکتر معین، واژه "انتشار" به معنی: افشاندن شدن، پراکنده شدن، فاش شدن (معین، ۱۳۸۷: ۱۶۴) می‌باشد. با توجه به معانی موجود و با رجوع به عرف می‌توان انتشار را زمانی محقق دانست که عملاً یک چیز مورد نشر واقع شود و به عبارتی در دسترس تعدادی از افراد هرچند اندک قرار گیرد؛ بنابراین هنگامی که یک محتوای مجرمانه در استوری اینستاگرام بارگذاری شود اما بنا به دلایل مذکور قابل مشاهده نباشد، دور از انصاف است که شخص را محکوم نمود حتی اگر قصد مجرمانه وی نیز بر محکمه محرز باشد. همچنان که از مواد ۷۴۲ الی ۷۴۶ قانون مجازات اسلامی استنباط می‌شود؛ بنابراین می‌توان در بازدید و عدم بازدید دیگران تفاوت قائل شد.

توهین و افترا در اینستاگرام

اگرچه ماده ۶۰۸ و ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات^۱ توهین ساده و مشدد را جرم‌انگاری نموده است اما سؤالی که مطرح می‌شود، این است که با توجه به عدم تصریح قانونی به توهین رایانه‌ای و عام و مقدم بودن مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵) و خاص و مؤخر بودن قانون جرائم رایانه‌ای (مصوب ۱۳۸۸) طبق کدام قانون باید مرتکبان این جرم را مجازات کنیم؟ از سویی، مجازات مقرر در قانون جرائم رایانه‌ای شدیدتر از مجازات مقرر در قانون مجازات اسلامی است. پس چگونه می‌توان با روح قانون مخالفت کرد و مجازات مشدد را اعمال نمود؟ (با عنایت به ماده ۱۱ ق.م.ا) در پاسخ باید گفت طبق اصول فقهی در صورتی که قانون عام بر قانون خاص مقدم باشد و تاریخ ورود هر دو (عام و خاص) معلوم باشد و زمان عمل به عام پیش از ورود خاص رسیده باشد، در این مورد خاص، مؤخر را نسخ عام مقدم (نسخ جزئی) می‌دانیم. پس توهین رایانه‌ای را از شمول مواد «۶۰۸» و «۶۰۹» ق.م.ا خارج دانسته و در خصوص مجازات این جرم، به ماده «۱۶» قانون جرائم رایانه‌ای رجوع می‌نماییم. همچنان که اهانت به مقدسات

۱. ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی (اصلاحی سال ۱۳۹۹): «توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک، چنانچه موجب حد قذف نباشد به مجازات جزای نقدی درجه شش خواهد بود» و ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی: «هر کس با توجه به سمت یکی از روسای سه قوه یا معاونان رئیس‌جمهور یا وزرا یا یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا نمایندگان مجلس خبرگان رهبری یا اعضای شورای نگهبان یا قضات یا اعضای دیوان محاسبات یا کارکنان وزارت‌خانه‌ها و موسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها در حال انجام وظیفه یا به سبب آن توهین نماید به یک ماه و نیم تا سه ماه حبس و یا تا (۷۴) ضربه شلاق و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌شود».

۲. ماده ۶۱۰ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵): «هر گاه دو نفر یا بیشتر اجتماع و تبانی نمایند که جرایمی بر ضد امنیت داخلی یا خارج کشور مرتکب شوند یا وسایل ارتکاب آن رافراهم نمایند در صورتی که عنوان محارب بر آنان صادق نباشد به دو تا پنج سال حبس محکوم خواهند شد». و ماده ۶۱۱ قانون مجازات اسلامی: «هرگاه دو نفر یا بیشتر اجتماع و تبانی نمایند که علیه اعراض یا نفوس یا اموال مردم اقدام نمایند و مقدمات اجرایی را هم تدارک دیده باشند ولی بدون اراده خود موفق به اقدام نشوند حسب مراتب به حبس از شش ماه تا سه سال محکوم خواهند شد».

۱. ماده ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی (اصلاحی سال ۱۳۹۹): «توهین به افراد از قبیل فحاشی و استعمال الفاظ رکیک، چنانچه موجب حد قذف نباشد به مجازات جزای نقدی درجه شش خواهد بود» و ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی: «هر کس با توجه به سمت یکی از روسای سه قوه یا معاونان رئیس‌جمهور یا وزرا یا یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا نمایندگان مجلس خبرگان رهبری یا اعضای شورای نگهبان یا قضات یا اعضای دیوان محاسبات یا کارکنان وزارت‌خانه‌ها و موسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها در حال انجام وظیفه یا به سبب آن توهین نماید به یک ماه و نیم تا سه ماه حبس و یا تا (۷۴) ضربه شلاق و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌شود».

۲. ماده ۶۹۷ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات (اصلاحی سال ۱۳۹۹): «هر کس به وسیله اوراق چاپی یا خطی یا به وسیله درج در روزنامه و جرائد یا نطق در مجامع یا به هر وسیله دیگر به کسی امری را صریحاً نسبت دهد یا آن‌ها را

تظاهر یا قدرت‌نمایی در اینستاگرام

قدرت‌نمایی و انتشار فیلم‌ها و تصاویر مرتبط با آن در فضای مجازی، اقدامی است که گاه موجب تشویش اذهان عمومی می‌شود. در اصطلاح عامیانه، این‌گونه اشخاص را لات مجازی! مورد خطاب قرار می‌دهند و این تصاویر و ویدئوها همه‌روزه توسط برخی کاربران مورد نشر قرار می‌گیرد. اقدامی که در این روزها شاهد برخورد جدی دستگاه قضا در مقابله با این‌گونه افراد هستیم. به استناد ماده ۶۱۷ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵): «هر کس به وسیله چاقو و یا هر نوع اسلحه دیگر تظاهر یا قدرت‌نمایی کند یا آن را وسیله مزاحمت اشخاص یا اخاذی یا تهدید قرار دهد ...» با توجه به ماده مذکور و ضمن توضیحات ارائه شده، می‌توان این ماده را بر شبکه مجازی اینستاگرام نیز صادق دانست. چرا که قانون‌گذار قائل به تفکیک قراردادن فضاهای مختلف نبوده و به صورت کلی بیان حکم نموده است؛ بنابراین در تظاهر یا قدرت‌نمایی تفاوتی نمی‌نماید که در خیابان باشد و یا در فضای اینستاگرام.

اخلال در نظم عمومی و ایجاد مزاحمت بر اطفال یا زنان

عبارت اخلال در نظم عمومی اگرچه مبهم و بسیار گسترده است و بهتر است مقنن در استفاده برخی عناوین و در راستای حفظ حقوق اولیه انسان در جوامع، از به کاربردن عبارات نامأنوس خودداری و بازنگری اساسی داشته باشد اما با توجه به معنای معمول این عبارت می‌توان مصادیق مختلفی از آن را در فضای اینستاگرام و در ذیل اخلال‌کنندگان نظم عمومی در فضای مجازی مشاهده کرد. اخلال‌کنندگان نظم عمومی با انگیزه‌های مختلف اعم از افزایش دنبال‌کنندگان، چهره شدن و دیده‌شدن در اینستاگرام و ... اقدام به انجام اعمال مجرمانه می‌کنند. از جمله آن اعمال می‌تواند حرکات غیر متعارفی باشد که مقنن در ماده ۶۱۸ به آن اشاره داشته است.^۱ ایجاد مزاحمت بر اطفال و زنان تنها شامل فضای حقیقی نمی‌شود. در فضای مجازی نیز می‌تواند نظم، آسایش و آرامش عمومی را خدشه‌دار کند و یا در این فضا زنان و اطفال مورد تعرض یا مزاحمت اشخاص مختلف واقع شوند.^۲

در هر حال آنچه که امروزه شاهد آن هستیم اقدامات مثبت و منفی فضای مجازی در راستای ایجاد مزاحمت بر اطفال و زنان است.

همگی واقف بر این هستیم که تعرض‌هایی که علیه برخی، علی‌الخصوص بر اطفال و زنان صورت گرفته و در محیط‌های مجازی مورد نشر قرار گرفته گاه‌ا‌ا مثبت عمل کرده است و باعث آموزش‌های مفید در راستای جلوگیری از این تعرض‌ها، شناسایی فرد خاطی، جدیت دستگاه‌های مرتبط جهت مقابله با این اقدامات مجرمانه به علت حساسیت و انزجار مردم بوده است که همه این‌ها می‌تواند ناشی از اقدامات مثبت شبکه‌های مجازی در راستای انتشار این‌گونه جرائم در کم‌ترین زمان ممکن و به صورت گسترده باشد. در مقابل همین شبکه مجازی اگر به صورت نامحدود و بدون کنترل در دسترس قرار گیرد می‌تواند خطرآفرین باشد که در وهله اول اشخاص آسیب‌پذیر را مورد هدف قرار خواهد داد.

تهدید و اکراه در اینستاگرام

بر اساس قانون مجازات اسلامی و قانون جرائم رایانه‌ای، تهدید، ایجاد هراس برای اخاذی مالی و یا کام‌جویی‌های غیراخلاقی در رایانه یا تلفن همراه از طریق شبکه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام قابل پیگرد حقوقی است. تهدیدکردن دیگران از طریق اینستاگرام، خواه منجر به انجام عملی بشود یا نشود یا اینکه تهدید بدون درخواستی باشد، از طریق پلیس فتا و یا دادسرا قابل پیگیری خواهد بود. همچنان که این امر در ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی بیان شده است.^۳ البته برخلاف نظر برخی که ادله الکترونیکی را جزو دلایل اصلی و قابل استناد توسط دادگاه می‌دانند، باید گفت که ادله الکترونیکی تنها ظن قوی بر محکمه ایجاد می‌کند؛ بنابراین به عنوان مثال اسکرین‌شات گرفتن از تهدیدها و توهین‌هایی که در فضای مجازی رخ می‌دهد تنها می‌تواند احتمال وقوع آن اتفاقات را بر دادگاه محرز کند و در زمره علم قاضی قرار گیرد. همچنان که نمی‌توان آن‌ها را جزو اسناد کتبی مورد اشاره ماده ۱۲۵۸ قانون مدنی دانست.^۴

هک و دسترسی غیرمجاز و شنود غیرمجاز در اینستاگرام

ممکن است در فضای اینستاگرام افرادی با اهداف مختلف مرتکب هک شوند یا دسترسی غیرمجاز به صفحات کاربران دیگر داشته باشند. در فضای مجازی همانند فضای حقیقی، گاهی اوقات ممکن است اقدامی که صورت می‌گیرد توسط فرد "الف" ولیکن منتسب

^۱ ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی: «هر کس با هیاهو و جنجال یا حرکات غیر متعارف یا تعرض به افراد موجب اخلال نظم و آسایش و آرامش عمومی گردد یا مردم را از کسب‌وکار باز دارد به حبس از سه ماه تا یک سال و تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم خواهد شد».

^۲ ماده ۶۱۹ قانون مجازات اسلامی: «هر کس در اماکن عمومی یا معابر متعرض یا مزاحم اطفال یا زنان بشود یا با الفاظ و حرکات مخالف شوون و حیثیت به آنان توهین نماید به حبس از دو تا شش ماه و تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم خواهد شد».

^۳ ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی (اصلاحی سال ۱۳۹۹): «هر گاه کسی دیگری را به هر نحو تهدید به قتل یا ضررهای نفسی یا شرفی یا مالی و یا به افشای سری نسبت به خود یا بستگان او نماید، اعم از اینکه به این واسطه تقاضای وجه یا مال یا تقاضای انجام امر یا ترک فعلی را نموده یا ننموده باشد به مجازات شلاق تا (۷۴) ضربه یا زندان از یک ماه تا یک سال محکوم خواهد شد».

^۴ همچنان که ادله الکترونیکی با آنچه که در ماده ۱۴ قانون تجارت الکترونیک بدان اشاره شده است، متفاوت و از موضوع این مقاله خارج است.

^۱ ماده ۶۱۸ قانون مجازات اسلامی: «هر کس با هیاهو و جنجال یا حرکات غیر متعارف یا تعرض به افراد موجب اخلال نظم و آسایش و آرامش عمومی گردد یا مردم را از کسب‌وکار باز دارد به حبس از سه ماه تا یک سال و تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم خواهد شد».

^۲ ماده ۶۱۹ قانون مجازات اسلامی: «هر کس در اماکن عمومی یا معابر متعرض یا مزاحم اطفال یا زنان بشود یا با الفاظ و حرکات مخالف شوون و حیثیت به آنان توهین نماید به حبس از دو تا شش ماه و تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم خواهد شد».

تا ساعات‌های پایانی شب سرگرم فضای مجازی هستند و به همین دلیل از ایجاد صمیمیت و محبت در فضای منزل غافل می‌شوند. به همین دلیل نیز این گونه رفتار با واکنش اعضای خانواده و به خصوص همسران مواجه شده و فضای خانواده را مکدر و غبارآلود می‌کند. در شرایطی ما می‌توانیم به مردم بگوییم که از فضای مجازی فاصله بگیرند که شرایط زندگی بهتر را برای آن‌ها فراهم کنیم و اجازه بدهیم مردم دغدغه‌های خود را به صورت شفاف و صریح بیان کنند.

و این در حالی است که برخی رویکردها در جامعه ما هم‌خوانی ندارد. برای مثال ماهواره در ایران ممنوع اعلام شده است. با این همه، دولت روز به روز سرعت و حجم اینترنت به شهروندان ارائه می‌کند و شهروندان به واسطه اینترنت امکان بهتری برای دیدن برنامه‌های ماهواره و حتی نامناسب‌تر از آن را پیدا می‌کنند. در نتیجه در برخی تصمیم‌گیری‌ها مناقشه‌های فاحشی در بین تصمیم‌گیرندگان جامعه وجود دارد.

نکته جالب این است که کسانی که نسبت به رویکرد فضای مجازی در جامعه انتقاد می‌کنند نیز به شکل‌های مختلف از فضای مجازی استفاده می‌کنند. دلیل این مسأله این است که فضای مجازی نوعی آزادی مجازی برای مردم ایران به وجود آورده که به واسطه آن می‌توانند دغدغه‌ها و سلیق خود را در زمینه‌های مختلف مطرح کنند و به واسطه آن پاسخ مناسبی دریافت کنند. فضای مجازی فی‌الغالب «بد» نیست بلکه می‌تواند کارکرد مفیدی در فرایند جامعه داشته باشد.

ولی با توجه عدم آموزش و توجیه‌های لازم به منظور ورود به این فضا، آشنا نبودن کاربران با معایب و محاسن‌های آن، فرهنگ‌سازی نامناسب، فقدان قوانین و مقررات جدید و بازدارنده برای حفظ و صیانت از کاربران، فقدان هرگونه پالایشی برای ورود و استفاده از آن سبب شده استفاده از اینستاگرام همانند راه رفتن لبه‌پرتگاهی بدون هیچ حفاظی باشد که سقوط به دره را نباید دور از ذهن داشت. به تعبیری دیگر استفاده از اینستاگرام با حضور افراد نابلد و بدون آموزش همانند بازی پیت بالی هست که حریف مقابل و همبازی‌ها خود هیچگونه اطلاع و آموزشی از قوانین و مقررات و چالش‌های آن ندارند در این لحظه است که باید منتظر هرگونه آسیب و پیامدی باشید. در این لحظه است که شادی، نشاط و تفریح خود را نادیده گرفته و به خاطر حفظ سلامتی روحی و جسمی خود حاضر به ترک ادامه بازی خواهید شد.

به فرد "ب" باشد^۱. انواع حملات سایبری، هک، فیشینگ و فارمینگ و بسیاری دیگر از بدافزارها نیز می‌توانند صفحه شخصی یک فرد را از دسترس وی خارج کنند. اما سؤالی که ممکن است مطرح شود این است که آیا هک با دسترسی غیرمجاز تفاوت دارد؟ قانون‌گذار در ماده ۱ قانون جرائم رایانه‌ای دسترسی غیرمجاز را جرم‌انگاری نموده است^۲ و اگر هک را بتوان در قالب دسترسی غیرمجاز گنجانند مشکلی نخواهد بود. ماده مذکور صرف دسترسی را که جرمی مطلق است برای اعمال مجازات کافی دانسته است. اگرچه مفهوم "هک" با "دسترسی غیرمجاز" متفاوت است اما به نظر می‌رسد بتوان انواع هک‌ها را مشمول این ماده قرار داد. این نظر زمانی تقویت می‌یابد که با وجود تفاوت‌های "هک" و "دسترسی غیرمجاز"، می‌توان هک را از مصادیق دسترسی غیرمجاز تلقی کرد؛ چراکه یکی از مقدمات هک کردن صفحه کاربران، ورود یا دسترسی خواهد بود و رابطه این دو را می‌توان رابطه عموم خصوص مطلق دانست. در دسترسی غیر مجاز فرد با وارد کردن رمز اینستاگرامی وارد صفحه می‌شود و با شنود غیر مجاز متفاوت است البته این نکته را باید متذکر بود که بر خلاف فضای حقیقی در فضای مجازی، شنود صرفاً شامل شنیدن نمی‌شود؛ به عبارتی شنود در اینستاگرام پیام‌های در حال انتقال را شامل می‌شود که حتی ممکن است از راه دیدن حاصل آید یعنی فرد پس از دسترسی به صفحه اینستاگرامی پیام‌هایی را که در حال رد و بدل شدن هستند را ببیند یا بشنود.

بحث و نتیجه‌گیری

هر کشوری با توجه به فرهنگ و روابط اجتماعی از فضای مجازی استفاده می‌کند. برای مثال در کشور آمریکا مردم خیلی کم از فضای مجازی استفاده می‌کنند و فضای مجازی به یکی از ابزارهای مهم زندگی آن‌ها تبدیل نشده است. این در حالی است که در ایران فضای مجازی در بین همه اقشار جامعه رسوخ کرده و از کارگر تا شخصیت‌های سیاسی و اجتماعی همگی به فضای مجازی وابسته شده‌اند. دلیل این مسأله نیز این است که فشارها و مشکلات زندگی باعث شده که فضای مجازی به همه زندگی مردم ایران تبدیل شود و مردم با استفاده از فضای مجازی تاحدودی مشکلات خود را فراموش می‌کنند. از سوی دیگر در شرایط کنونی فضای مجازی به یکی از کانون‌های مناقشات خانوادگی تبدیل شده و منشأ بسیاری از مشاجرات بین زن و شوهر است. برخی از افراد

رایانه‌ای یا مخابراتی که به وسیله تدابیر امنیتی حفاظت شده است دسترسی یابد، به حسب از ۹۱ روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

^۱. مصادق بارز آن در محیط حقیقی، می‌تواند "سبب اقوی از مباشر" باشد که از حوصله این نگارش خارج است.

^۲. ماده ۱ قانون جرایم رایانه‌ای: هر کس به طور غیرمجاز به داده‌ها یا سامانه‌های

یکی از مسائل مهم پیش‌روی تحقیق حاضر سوء استفاده از انواع شبکه‌های اجتماعی از جمله شبکه اجتماعی اینستاگرام که زمینه را برای تداوم ارتباطات غیر اسلامی که خارج از قوانین و چهار چوب کشورهای اسلامی است فراهم کرده و خسارت‌های جبران ناپذیری را بر پیکره خانواده‌ها وارد ساخته است. در این میان با یادگیری‌های مداوم اجتماعی بین کودکان و نوجوانان و حتی در میان سایر گروه‌ها برای ارتباط‌های نامشروع و روابط حیوانی و با در نظر گرفتن اینکه علاوه بر وجود چند زنی‌ها و چند همسری‌ها بین زنان و مردان تحت عنوان شبکه‌های اجتماعی یا ارتباطات اجتماعی، دوستان اجتماعی، دوستان مجازی و ... آیا راهی برای شناخت قوانین و حدود مرزی اسلامی باقی می‌ماند یا خیر؟ افزایش فرار دختران از منزل، افزایش میزان طلاق، چشم و هم چشمی‌ها، عدم پایبندی به قوانین الهی، از بین رفتن آداب و رسوم اجتماعی و بسیاری موارد دیگر که حاصل همین روابط اجتماعی و نرم‌افزارهای اجتماعی از سوی کاربران چه در داخل و چه در خارج از کشور است می‌باشد. گروه‌هایی هستند که با ایجاد شبکه‌های مجازی غیراخلاقی زمینه را برای ایجاد فساد فراهم کرده‌اند لذا این سوءاستفاده‌ها که در مجموع جرائم نرم‌افزاری، رایانه‌ای و رسانه‌ای نام گرفته‌اند، می‌توانند زمینه را برای گسترش فساد فراهم و در نتیجه مقابله با آن را با دشواری همراه سازند و با بزرگ‌ترین سرمایه بشر، مغز انسان را با یادگیری‌های مداوم به سمت مرزهای جدا از افکار انسانی سوق دهند.

وقتی نرم‌افزاری سیستم یا گوشی کسی را می‌آلاید، اغلب می‌گویند دستگاه او «ویروسی» شده اما ویروس تنها یکی از نرم‌افزارهای بد است. کاربران رایانه‌های شخصی، تلفن‌های هوشمند و تبلت‌ها همواره در معرض تهدید بدافزاری هستند. وقتی کسی به مقابله با چنین تهدیدهایی برمی‌خیزد یعنی اهمیت موضوع را دریافته است. علاوه بر این برخی نرم‌افزارها همچون نرم‌افزارهای فیلترشکن هستند که انواع مختلفی دارند و فضای مجازی را برای کاربر بازر و بازر می‌کنند. هر چند نگارنده موافق فیلترینگ به این صورتی که امروز شاهد آن هستیم، نمی‌باشد لکن آزادی بی‌حد و حصر این‌گونه فضاها و نرم‌افزارها نیز قابل تأیید نمی‌باشد. آزادی بی‌قید و شرط اینگونه فضاها مسلماً باعث بروز خطراتی برای قشر آسیب‌پذیر خواهد بود. کودکان، جوانان و زنان که از اقشار آسیب‌پذیر جامعه می‌باشند در صورتی که قانده‌ای برای نحوه استفاده از محیط سایبر و اینترنت علی‌الخصوص شبکه‌های اجتماعی وجود نداشته باشد شاهد اتفاقات ناگواری خواهیم بود. چنین بزهدیدگی‌هایی نیز در سطح جامعه اندک نمی‌باشد و علت آن هم عدم مدیریت درست و قانون‌گذاری‌های به جا، برای این‌گونه فناوری‌ها می‌باشد. مسدود کردن یک نرم‌افزار آن هم

نرم‌افزاری که در سطح گسترده مردم از آن استفاده می‌نمایند کار به جایی نخواهد برد و مردم به راحتی می‌توانند نرم‌افزار دیگری را مورد استفاده قرار دهند و یا آن مسدودسازی را از طرق مختلف دور بزنند. اما اگر سیاست تقنینی در این خصوص به کار گرفته شود و مدیریتی کارآمد وجود داشته باشد، بهتر می‌توان این تکنولوژی را کنترل کرد. مسدود کردن نرم‌افزارها و سایت‌های آسیب‌زا با رویکردهای کارشناسانه که موجبات بحران هویت و انحرافات جنسی را فراهم می‌کند، ایجاد محدودیت و تعیین مدت زمان‌های مشخص برای جلوگیری از اعتیاد به اینترنت، کنترل نرم‌افزارها از طریق نظارت بر آن‌ها می‌تواند از عوامل جرم‌زدایی در این محیط تازه تأسیس باشد. فیلترینگ و ایجاد محدودیت در همه دنیا و حتی در کشورهای مدرن و پیشرفته نیز تا حدی رواج دارد. به عنوان مثال بند «ج» ماده ۲ کنوانسیون حقوق کودک که در خصوص فروش، روسپیگری و هرزه‌نگاری کودکان می‌باشد این پدیده ممنوع اعلام شده است و یا با پورنوگرافی کودکان مخالفت صورت گرفته است. ده سال پس از تصویب کنوانسیون حقوق کودک توسط سازمان ملل در سال ۱۹۸۹م؛ یعنی در سال ۱۹۹۹م، گردهمایی جهانی تحت عنوان: «کارشناسی برای حمایت کودکان در برابر سوء استفاده جنسی از طریق اینترنت» برگزار گردید، که منجر به صدور قطعنامه‌ای شد که در آن آمده است: «هر چه اینترنت بیشتر توسعه پیدا کند، کودکان بیشتر در معرض محتوای خطرناک آن قرار خواهند گرفت. فعالیت‌های مجرمانه مربوط به فحش‌های کودکان و پورنوگرافی آنان، که از طریق اینترنت مورد سوء استفاده واقع می‌شوند، اکنون از مسائل حاد به شمار می‌رود. اگرچه سودمندی‌های اینترنت از زبان‌های بالقوه آن بیشتر است، در عین حال نباید از شناخت خطرات آن، غفلت کرد. در صورتی که برای مقابله با این خطرات اقدامی صورت نگیرد، تهدیدهای سنگین آن بر کودکان باقی خواهد ماند و سبب بازداری از کاربرد صحیح اینترنت در آینده خواهد شد»؛ بنابراین اگر نرم‌افزار یا وب‌سایتی با بررسی‌های آثار سوء آن مسدود شود، نه تنها نباید هیچ‌گونه جای نگرانی وجود داشته باشد، بلکه اقدامی کاملاً مفید در جهت حفظ سلامت جسمی و روانی جامعه می‌باشد. برای تدوین قانونی با این مضمون، نیاز است جوامع مختلف همچون روانشناسان، جامعه‌شناسان، اقتصاددانان و ... از منظر خود و با رویکرد خاص خود به این موضوع بنگرند تا شاهد تدوین قانونی کارآمد و کاهش بزهدکاری و بزهدیدگی در محیط نرم‌افزار باشیم. قوانین حاضر، هر چند اقدامی مثبت در این راستا به شمار می‌روند اما کافی نبوده و در برخی مواقع با شکست مواجه شده‌اند به عنوان مثال قانون ممنوعیت به کارگیری از تجهیزات ماهواره توان و قدرت مقابله با نرم‌افزارهایی که از شبکه‌های ماهواره‌ای نشأت می‌گیرد را ندارد و

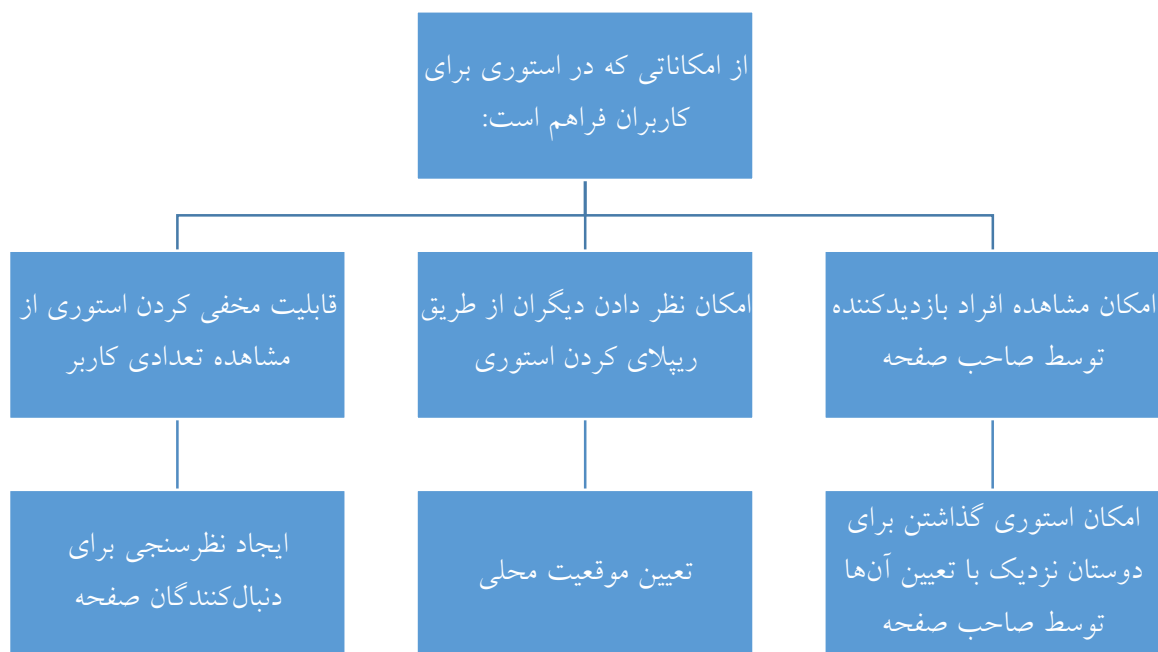
و کنفرانس‌ها نیز می‌تواند در پیشگیری از وقوع جرائم مختلف جلوگیری نماید.

یا قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح تنها نظامیان را مشمول خود می‌کند و سایر قوانین نیز به این نحو می‌باشند؛ به عنوان مثال قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزار، هر چند به بسیاری از چالش‌ها و دعاوی حقوقی پایان داد اما این قوانین اولاً کافی نبوده دوماً به فرض جامع بودن قوانین مذکور در زمان تصویب، باز راه به جایی نمی‌برد زیرا سرعت تحولات در عرصه فناوری ضرورت بازنگری و تکمیل آن را آشکار می‌کند.

در کنار اقدامات مفیدی که گردانندگان اینستاگرام برای کاربران خود در نظر گرفته‌اند، حضور تعداد کثیری از افراد با فرهنگ‌های مختلف و گاهاً متعارض از یک طرف و سهولت ارتکاب جرم برای مجرمین در این گونه شبکه‌های اجتماعی از طرف دیگر، این فضا را محیط مناسبی برای وقوع انواع جرائم مبدل کرده است. وجود مواد مرتبط با قانون جرائم رایانه‌ای، نیاز مجرمین قانون و اندیشمندان را ارضا نمی‌کند. مع‌الوصف برخی جرائم که در شبکه مجازی به وقوع می‌پیوندند به ناچار باید به قوانین مربوط به جرائم فضای حقیقی و یا جرائم سنتی رجوع شود. مجموع جرائم رایانه‌ای، طیف جدیدی از جرائم هستند که به سبب ویژگی‌های متمایزی که با جرائم سنتی دارند، تصمیم‌گیران جامعه را بر آن داشته است که در ابعاد مختلف اقدامات متمایزی را طرح‌ریزی کنند. همان‌گونه که در این مقاله انواع جرائم قابل وقوع در اینستاگرام تشریح شد و اثرات و عواقب آن‌ها در فضای مجازی مورد بررسی قرار گرفت، بسیاری از این موارد در محیط واقعی هم قابلیت وقوع دارند ولی قطعاً اثرات کیفری و حقوقی ناشی از جرائم شبکه‌های مجازی به خصوص اینستاگرام که امروزه حرف اول را در میان سایر شبکه‌های اجتماعی می‌زند، مخرب‌تر از محیط واقعی می‌باشد. چرا که هر فردی می‌تواند با اکانت‌های قلابی وارد این فضا شود در حالی که در محیط حقیقی هر اقدام شخص متناسب به خود او بوده و باید مسئولیت‌های آن را بر عهده بگیرد. اگرچه امروزه با توجه به اهمیت فضای مجازی، این امر بیشتر مورد توجه قانون‌گذار بوده است و همان‌طور که گفته شد در مصوبات اخیر مجلس فضای مجازی در کنار فضای حقیقی توسط مقنن جلوه‌گری می‌کند اما به عقیده نگارندگان این دو فضا نمی‌تواند در کنار هم تأثیر قابل توجهی داشته باشد و برای نیل به نتیجه مطلوب قطعاً نیاز است که فضای مجازی از محیط حقیقی مورد تفکیک قرار گیرد چراکه این دو محیط اثرات متفاوتی دارد و نمی‌توان آن‌ها را از یک منظر مشاهده نمود. تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اجتماعی و آموزش نحوه استفاده از این محیط اجتماعی به صورت آکادمیک در مدارس و دانشگاه‌ها و استفاده از رسانه‌های گروهی و برگزاری همایش‌ها

جدول ۱- مهم‌ترین یافته‌ها در زمینه‌ی حضور کاربران در اینستاگرام، آثار و پیامدهای ناشی از آن

نویسنده	نتایج	عنوان
(ملکوتی، ۱۳۹۹)	ملاک در فضای سایبر برخلاف جهان واقع، سببیت فنی می‌باشد و برای احراز سببیت، ارتباط میان عامل زیان و فعل انجام یافته در اینستاگرام راهگشا تر است.	نحوه اعمال ارکان تحقق مسئولیت مدنی در فضای سایبری اینستاگرام
(عبداللهی‌نژاد و مجلسی، ۱۳۹۷)	این تحقیق، عوامل مختلفی را در خشونت کلامی اینستاگرام تأثیرگذار دانسته و ضمن بازخوانی و استخراج مضامین، اظهار نظرهایی که حاوی خشونت کلامی هستند را مورد بررسی قرار داده است.	خشونت کلامی در فضای مجازی، مطالعه موردی: اظهار نظرهای دنبال‌کنندگان در صفحات اینستاگرام
(مسعودی، ۱۳۹۷)	هسته اصلی پیام‌ها در کمپین چهارشنبه‌های سفید رسیدن به دموکراسی غربی از طریق مخالفت با سنت حاکم بر جامعه و حمایت از آزادی زنان به سبک غرب بود که با توجه به مطالعات این تحقیق به نتیجه نرسید و علت آن نیز عدم تأثیرگذاری و تغییر افکار عمومی توسط فضای مجازی در کوتاه‌مدت می‌باشد.	فهم‌کنش زنان کنشگر کمپین "چهارشنبه‌های سفید" (مورد مطالعه: شبکه اجتماعی اینستاگرام)
(پورقهرمانی، ۱۳۹۵)	در این نگارش نظارت و فیلتر کردن جدی‌تر و دقیق‌تر برای جلوگیری از آسیب‌های امنیتی و فرهنگی، عامل مؤثر در جهت کاهش جرائم رایانه‌ای عنوان شده است.	سیاست جنایی ایران در قبال جرائم رایانه‌ای

شکل ۱- امکانات استوری برای کاربران

شکل ۲- قابلیت‌های لایو اینستاگرام

منابع فارسی

- زرگر، علیرضا. (۱۳۸۵). "امنیت و تهدید در جامعه اطلاعاتی"، تهران: انتشارات قدیم.
- عابدی، محمد. "تأثیر جرم‌شناختی اینستاگرام در افزایش جرائم خانوادگی"، پایان‌نامه جهت دریافت کارشناسی ارشد در رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد.
- عبداللہی نژاد، علیرضا. و مجلسی، نوشین. (۱۳۹۷). "خشونت کلامی در فضای مجازی، مطالعه موردی: اظهارنظرهای دنبال‌کنندگان در صفحات اینستاگرام"، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، دوره ۴، شماره ۱۳، صص. ۱-۶۱.
- غنی‌زاده، مصطفی. (۱۳۹۸). "شناسایی خرده فرهنگ‌های نمایشی و چگونگی اشاعه هنجار در شبکه اجتماعی اینستاگرام"، فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، دوره ۱۴، شماره ۲(۴۵)، صص. ۶۳-۸۱.
- قدسی، زهرا (۱۳۹۳). "هتک حیثیت و نشر اکاذیب رایانه‌ای"، ماهنامه دادگستر، شماره ۴۳، ص. ۵۳.
- کاظمی سنجانی، بیژن. (۱۳۹۸). "جرائم کامپیوتری و سایبری"، تهران، نشر سپید.
- مسعودی، امیدعلی. (۱۳۹۷). "فهم کنش زنان کنشگر کمپین "چهارشنبه‌های سفید" (مورد مطالعه: شبکه اجتماعی اینستاگرام)"، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، دوره ۲۷، شماره ۱ (۱۰۱)، صص. ۱۴۲-۱۲۳.
- مظلومان، رضا. (۱۳۵۳). "جرم‌شناسی"، تهران، نشر دانشگاه تهران.
- معین، محمد. (۱۳۸۷)، "فرهنگ فارسی"، تهران: انتشارات فرهنگ نما با همکاری انتشارات کتاب آزاد.
- ملکوتی، رسول. (۱۳۹۹). "نحوه اعمال ارکان تحقق مسئولیت مدنی در فضای سایبری اینستاگرام"، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، دوره ۲۷، شماره ۱ (۱۰۱)، صص. ۱۵۷-۱۴۳.
- مهدوی، طهورا. (۱۳۹۰). "نگاهی به تأثیرات شبکه‌های اجتماعی (FaceBook)"، روزنامه رسالت، شماره ۷۴۵۰.
- نورمحمدی، مرتضی. (۱۳۸۸). "چالش فرهنگ و هویت در فضای مجازی"، مجله پگاه حوزه، شماره ۲۶۱.
- نجفی توانا، علی. (۱۳۹۵). "جرم‌شناسی"، چاپ، تهران، نشر آموزش و سنجش.
- فرج‌الهی، مهدی، نیرومند، لیلا. و صادقی لواسانی، ن. (۱۴۰۰). "کنش گفتاری اقناعی شبکه اجتماعی اینستاگرام در مشارکت سیاسی کاربران (مورد مطالعه: انتخابات اسفند ۱۳۹۸)"، فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، دوره ۱۶، شماره ۵۲، صص. ۷-۱۹.
- فضلی، مهدی. (۱۳۹۱). "مسئولیت کیفری در فضای سایبر"، تهران، انتشارات خرسندی.
- ادریسی فرهاد. صفاری دوست، مجتبی. (۱۳۹۳). "قانون‌مند کردن اینترنت با تطبیق در حقوق کامن‌لا"، پژوهش‌های تطبیقی، دوره ۱۸، شماره ۴، صص. ۲۵-۴۵.
- امجدی، سروره. (۱۳۹۷). "اسیب‌شناسی اجتماعی فضای مجازی"، تهران، نشر فاروق.
- ابراهیم‌زاده، حسین، حسنی، رضا. و فرسای، داریوش. (۱۳۸۹). "فرهنگ تشریحی رایانه مایکروسافت"، تهران: انتشارات دانشیار.
- اشرفی، اکبر. (۱۳۸۹). "بررسی و نقد سیاست جنایی حاکم بر جرائم، پژوهش‌نامه حقوق کیفری، دوره ۵، شماره ۲.
- اصلانی، حمیدرضا. (۱۳۸۴). "حقوق فناوری اطلاعات"، تهران: نشر میزان.
- باستانی، برومند. (۱۳۹۰). "جرائم کامپیوتری و اینترنتی"، چاپ سوم، تهران: انتشارات بهنامی.
- بای، حسینعلی. و پورقهرمانی، بابک. (۱۳۸۸). "بررسی فقهی حقوقی جرائم رایانه‌ای"، چاپ اول، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- بیچرانلو، عبدالله. و سیاسی‌راد، فرزانه. (۱۳۹۶). "الگوهای به کارگیری راهبردهای سواد حریم خصوصی آنلاین؛ مطالعه موردی: کاربران دختر اینستاگرام"، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره ۱۰(۳)، صص. ۱۵۱-۱۲۵.
- بخشی، مهدیه. و تربتی، سروناز. (۱۳۹۸). "بررسی تأثیر کنش گفتاری بر تجربه ارتباطی در میان کاربران اینستاگرام"، فصلنامه مطالعات رسانه‌ای، دوره ۱۴، شماره ۳(۴۶)، صص. ۹۹-۱۰۹.
- پورقهرمانی، بابک. (۱۳۹۵). "سیاست جنایی ایران در قبال جرائم رایانه‌ای"، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.
- تاجیک اسماعیلی، سمیه. و میزبانی، زهرا. (۱۳۹۹). "رابطه میان میزان و نوع استفاده از شبکه اجتماعی اینستاگرام با شیوه‌های خوداظهاری کاربران"، فصلنامه رسانه، دوره ۳۱، شماره ۴، صص. ۴۶-۲۵.
- چیشانکار، کی. (۲۰۱۰). جرم‌شناسی فضای مجازی، ترجمه ملک محمدی، حمیدرضا. (۱۳۹۴). تهران، نشر میزان.
- خواجه نصیری طوسی، شقایق. (۱۳۹۶). "نقش اینستاگرام بر سبک زندگی کاربران شمال و جنوب شهر تهران"، پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی دانشکده علوم ارتباطات و مطالعات رسانه گروه علوم ارتباطات اجتماعی.
- زررخ، احسان. (۱۳۸۹). "جرم‌شناسی فضای مجازی"، پایان‌نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.

- Fun Facts”, Retrieved April 3, 2019, from <https://www.omnicoreagency.com/instagramstatistics/>.
- Ponnusamy, Saranya, Iranmanesh, Mohammad, Foroughi, Behzad & Sean Hyun, Sunghyup. (2020). “Drivers and Outcomes of Instagram Addiction: Psychological Well-Being as Moderator”, Journal Pre-proof, Published by Elsevier.
- Ryan, David. (2018). “European remedial coherence in the regulation of non-consensual disclosures of sexual images”, Elsevier, Computer Law and Security Review, PP. 1-24.
- Shane-Simpson, C., Manago, A., Gaggi, N. & Gillespie-Lynch, K. (2018). “Why do college students prefer Facebook, Twitter, or Instagram? Site affordances, tensions between privacy and self-expression, and implications for social capital”, Computers in Human Behavior, Vol. 86, PP. 276-288.
- Sheldon, P. & Bryant, K. (2016). “Instagram: Motives for its use and relationship to narcissism and contextual age”, Computers in Human Behavior, Vol. 58, PP. 89-97.
- Statista. (2016). “Instagram monthly active users 2015. Statistic”, Retrieved 10/03/2016, from: <http://www.statista.com/statistics/253577/number-of-monthly-activeinstagram-users/>.
- Alhabash, S., Chiang, Y. & Huang, K. (2014). “MAM & U&G in Taiwan: Differences in the uses and gratifications of Facebook as a function of motivational reactivity”, Computers in Human Behavior, Vol. 35, PP. 423-430.
- Capilanou (2010). www.capilanou.ca/help/login-page/active-cms/glossary.htm.
- Cocozza, Nicole, (2015). “Instagram sets a precedent by an “insta” change in social media contracts & users’ ignorance of instagram’s terms of use may lead to acceptance by a simple “snap””, Journal of High Technology Law, Vol. XV. (2), PP. 364-394.
- Dedić, N. & Stanier, C. (2017). “Towards Differentiating Business Intelligence, Big Data, Data Analytics and Knowledge Discovery”, Lecture Notes in Business Information Processing, Vol. 285.
- Ellison, N.B., Steinfield, C. & Lampe, C. (2007). “The benefits of Facebook “friends:” Social capital and college students’ use of online social network sites”, Journal of ComputerMediated Communication, Vol. 12(4), PP. 1143-1168.
- Ferdinand, P. (2000). “The Internet, Democracy & Democratization”, London: Frankcass publisher.
- Khoirina, Marisya Mahdia. (2018). “Nova Ridho Sisprasodjo, Media Social - Instagram Usage and Performance Benefit (Case Study on Housewives Online Seller in Indonesia)”, Universitas Internasional Semen Indonesia, PP. 132-144.
- Lundell, Louise. (2015). “Copyright and Social Media A legal analysis of terms for use of photo sharing sites, Bachelor’s thesis within Commercial and Tax Law (Intellectual Property Law)”, Jonkoping International, Business School, Jonkoping University.
- Majid Yar. (2005). “The novelty of ‘cybercrime’: An assessment in light of routine activity theory”, European Journal of Criminology, Vol. 2(4), PP. 407-427.
- Omnicores. (2019). “Instagram by the Numbers (2019): Stats, Demographics &

Penal Consequences of Under Supervise of Activities on Clients in the Instagram Social Network

Babak Pourghahramani, Sina Jahanara

Abstract

As technology evolves and viraling of many applications among people, Instagram has been able to overcome the other competitors and also becomes to the one of the most popular communicational applications. Attendance and activities of various persons in the Instagram social network regardless of the act, gender, culture, etc... qualifications can eventuate the penal consequences. The consequences that clients are ignorant in some cases therefore, the purpose is to conduct a probe of penal consequences of supervising activities on clients in the Instagram social network in library methods. In the further of the essay we will try to give a juridical description and content analysis based on legal and logical methods in order to obtain the best opinions and also to determine the existing ambiguities and recognizing the real palace of the subject and displaying it. We are also about to try the way of presenting the subjects of research includes theoretical aspects, as well as practical and applied aspects. In fact in producing and gathering it has been tried to with utilizing of analytical methods and library resources, despite limited resources in this field, opinions of jurists (internal & foreign) in every fields which is related to same title, has been collected and as far as possible, by referring to their books and articles, the issues studied and also prevailing practical procedures in this regard should be stated. The result of research declared that with due attention to functions of Instagram proceeding of clients in some cases are against them and sometimes against others within both cases it can bring penal consequences. Some consequences that they have considered as a criminal act in common and special law with existing essay despite checking essence and functions of Instagram it will check the penal consequences of activities from clients in the mentioned network. Also, while examining various laws, although the relationship between cyberspace and the real environment is undeniable, the effects of virtual social networks such as Instagram are more destructive than the real environment; therefore, these two issues cannot be put in the same format and stricter penal laws need to be applied to this environment. Of course, this requires strengthening the cultural and social infrastructure, rational management and monitoring of users' activities on social networks, synchronization and improving the performance of other information and communication technologies with this new technology.

Keywords: Instagram, social network, criminal works, cyber crimes.